

#1 / 2016

iFokus

Kan religion
støtte alle
kvinneres
rettigheter?

Editor's note

ELDRID OFTESTAD,
REDAKTØR, iFOKUS

Kjære leser. Fra nå av heter magasinet vårt iFokus. Det er mange grunner til at vi har endret navn. Med det nye navnet vil vi forsøke å konsentrere oss om ulike temaer og forhåpentligvis borre dypere i det vi skriver om – altså likestilling og kvinners rettigheter. Dessuten ønsker vi sterkere å markere at artiklene og historiene handler om noe mer enn det som blir fortalt. Selv om jenter og kvinner representerer halvparten av befolkningen, får livet til denne halvparten følger for den andre halvparten. Et av mange eksempler er det å sørge for at kvinner får mulighet til å utdanne seg og jobbe. Et land tjener på det, ikke minst økonomisk. Dette ligger i bunn for det vi ønsker å formidle gjennom kvinners stemmer fra sør. Å løfte jenter og kvinner i sør er også et løft for hele verden.

Og på samme måte fører et løft for kvinners tilgang til prevensjon, lovlige og trygge aborter og seksualundervisning til positive konsekvenser. Ikke bare redder det liv, men det øker også hennes deltakelse i samfunnet, som igjen gir mer rettferdige og likestilte samfunn. Men fortsatt er forhandlinger og diskusjoner om disse

rettighetene preget av store spenninger og harde fronter, ikke minst i møte med enkelte religiøse miljøer og kirkesamfunn. Her hører religionskritikk naturlig inn, men den som bedriver religionskritikk bør være bevisst på sitt ansvar og forsøke å bidra til forandring. Og forandring starter i dialogen, som direktør Katja Iversen for Women Deliver sier. Eller som den danske forfatteren og feminist-ikonet Suzanne Brøgger sa i et intervju i Morgenbladet, «Ikke noe menneske er en øy. Vi innretter alltid vår tale mot «den andre»

Minner forresten iFokus deg om alle de tidsriktige logoene og navnene, som for eksempel en ikke helt ukjent smarttelefon fra et ikke helt ukjent selskap? Vi synes iFokus blant annet på den måten også peker på noe framover, på noe som er aktuelt og fortjener oppmerksomhet. Uavhengig av mote og trender. Som jenter og kvinners rettigheter.

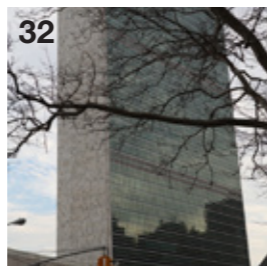
Eldrid Oftestad
Redaktør, iFokus

Innhold

- 4 Spørsmål og svar om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter
- 8 Forandringen starter i dialogen
- 14 The worrisome record in Latin America
- 16 Will the Zika virus be a turning point?
- 18 It's time for Pope Francis to show the compassion he preaches
- 22 Positive tendenser i Chile
- 35 The challenges of working with sexuality education

9 I El Salvador kan du bli fengslet for å ta abort. Det er de fattige kvinnene som ikke har råd til å gjøre det i hemmelighet som først og fremst risikerer å bli dømt for abort. Foto: Jesper Klemmedsson

32 The fighting of the family concept at the United Nations. Photo: Mette Moberg

29 The story of Cleo Kambugu, trans in Uganda. Photo: Eddie Mokoya None on Record / Bombastic magazine

«Aren't there any women on the women's health committee?»

GRO LINDSTAD,
DAGLIG LEDER, FOKUS
@GROLIND

Spørsmålet blir stilt av komikeren Amy Schumer i en ny episode av komiserien «Inside Amy Schumer». Hun sitter i hvit kjortel og venter på gynekologen. Inn kommer fire godt voksne menn i dress og stiller intime spørsmål om seksuell aktivitet, menstruasjon og antall barn.

Humoren tar situasjonen i mange land rundt om i verden på kornet og synliggjør at det altfor ofte ikke er kvinner selv som bestemmer over egen kropp og seksualitet.

I mars i år vedtok det første kammeret i Kongressen i Chile en oppmykning av landets abortlov. Forutsatt at senatet gir sin tilslutning, blir det nå lov til å ta abort hvis kvinnens eget liv er i fare, hvis graviditet er resultat av voldtekt eller hvis fosteret er alvorlig skadet og mulighet til oppvekst ikke er sannsynlig. Nå gjenstår fem land i verden som forbyr abort, uansett hva som er grunnen til ønske om dette.

Med bare fem land igjen i verden som har totalforbud mot abort, har vi kanskje ikke langt igjen før alle kvinner får muligheten til å bestemme over egen kropp og eget liv. Samtidig vet vi at dette er langt fra sannheten, fordi det kjempes for å reversere lovgivning og rettigheter i mange land. I tillegg vanskeliggjøres kvinners rettigheter også i mange land grunnet manglende tilgang til god seksualundervisning, prevensjon, helsetjenester og mulighet til faktisk å bestemme selv uten tillatelse fra ektefelle eller annet mannlig medlem i familien.

Hvert år i mars arrangeres FNs kvinnekommisjon i New York, og hvert år spisses frontene når det gjelder diskusjoner om kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter. En del land ønsker ingen inkludering av rettighetsaspektet, men syntes det er helt greit med helsereferanse. Da kan det kobles til mødre helse og mer ufarlig tematikk.

2016 var ikke noe unntak for angrep fra en blanding av konservative religiøse grupperinger og land som støtter å frata kvinners rettigheter. For disse landene er dette en del av et større politisk spill, hvor kvinners rettigheter byttes bort mot støtte til andre saker.

Endringene jeg så i år var hvordan religiøse

grupperinger kynisk argumenterte at diskusjon om kvinners rett til å bestemme over egen kropp er forsøk fra land i det globale nord på en rekolonialisering av det globale sør. Rekolonialiseringen foregår ifølge dem ved at vestlige land påtvinger andre land holdninger og verdier de ikke selv har. Det argumenteres med at vestlig verdisystem representerer «en døds-kultur». Det er et paradoks at argumentasjonen kommer fra konservative religiøse grupperinger og organisasjoner som selv har opprinnelse og tilhold i det globale nord. Organisasjoner som Family Watch International, Campaign for Life Coalition, Society for the Protection of Unborn Children hadde i år felles arrangementer med Holy See (Vatikanet). Da ble denne argumentasjonen brukt flittig.

I tillegg argumenteres det sterkt for å beskytte den tradisjonelle familien – altså mor, far og barn – mot synet på familie som et mangfoldig begrep med ulik betydning, også for land i det globale sør. I januar i 2015 stiftet 18 av FNs medlemsland en koalisjon med navn «Group of Friends of the Family», som inkluderer Russland og Saudi Arabia. Disse landene står sammen også i alle type forhandlinger som skjer i FNs kvinnekommisjon i forsøk på å svekke kvinners rett til å bestemme over eget liv og egen kropp. Rettigheter knyttet til seksuell orientering og kjønnsidentitet fremmes hvert år som tekst til slutterklæring fra kvinnekommisjonen, og hvert år brukes det som byttekort i siste time mot noe annet. På den måten ender det med at disse rettighetene utelates. Det er et paradoks siden menneskerettighetene er universelle, og er en av grunnpilarene til FN.

FNs nye bærekraftsmål har som slagord «Leave no one behind». På møtene i FNs kvinnekommisjon blir noen kvinners rettigheter utelatt i hver diskusjon med alle verdens land. Det er langt igjen til å nå UN Women's slagord 50/50 innen 2030. □

Gro Lindstad,
Daglig leder, FOKUS

5 spørsmål og svar om seksuell og reproduttiv helse og rettigheter

SISSEL THORSDALEN,
PROGRAMRÅDGIVER, FOKUS

1. Hva menes med seksuell og reproduttiv helse og rettigheter?

Seksuell og reproduttiv helse og rettigheter, som gjerne forkortes til SRHR, handler blant annet om å kunne bestemme om og når en vil ha barn, om rett til kunnskapsbasert seksualundervisning og tilgang på sikker, moderne og billig prevensjon. Det inkluderer retten til trygge graviditeter og fødsler, men også mulighet til å gjennomføre en trygg abort. Dypest sett handler disse rettighetene om den enkeltes mulighet til å gjøre gledesfylte og trygge seksuelle erfaringer, fri for tvang, diskriminering og vold. Dessuten handler det om frihet til å praktisere sin seksuelle orientering og kjønnsidentitet uten å bli fordømt eller straffet for det. Som enkeltmennesker vil vi ha ulike behov gjennom livsløpet vårt, fra ungdomstid til alderdom. Dette virker også inn på hvilke behov vi har, både når det gjelder helsetilbud og informasjon.

2. Hvordan er situasjonen for SRHR og kvinner i verden i dag?

Globalt er svangerskapsrelatert dødelighet fremdeles den største dødsårsaken blant kvinner i fruktbar alder. Siden 1990 er dødelighetstallene bortimot halvert, men i svært mange land er det fremdeles et

langt stykke igjen før FNs tidligere tusenårsmål om å redusere den svangerskapsrelaterte dødeligheten med 75 prosent er nådd. Likestilling, maktforhold og sosial og økonomisk ulikhet har stor betydning for helse knyttet til seksualitet og reproduksjon.

Svangerskapskontroller bidrar til å redusere dødelighetsrisikoen, fordi komplikasjoner kan oppdages på et tidlig stadium. I 1990 hadde 63 prosent av gravide kvinner i utviklingsland vært på svangerskapskontroll minst en gang i løpet av svangerskapet. I 2011 hadde andelen steget til 81 prosent. Spesielt i Sør-Asia, Nord-Afrika og Vest-Asia har utviklingen gått fort de siste 15 årene. I 2014 ble mer enn 71 prosent av fødslene i verden assistert ved hjelp av profesjonelle helsearbeidere. Det er en økning fra 59 prosent i 1990.

Svangerskap hos unge kvinner øker risikoen for komplikasjoner for både mor og barn. Mellom 1990 og 2000 så vi en tydelig nedgang i antall fødsler blant tenåringer. Siden da har nedgangen gått saktere, og til og med blitt reversert i enkelte regioner. Bruk av prevensjon økte drastisk i mange regioner mellom 1990 og 2000. Etter hvert har utviklingen sakkett ned. Bruken av prevensjon globalt, for kvinner mellom 15 og 49 år, økte fra 55 prosent i 1990 til 64 prosent i 2015. Men fremdeles er det godt over 220 millioner jenter og

kvinner i verden som ønsker, men mangler tilgang til effektive prevensjonsmidler.

Selv om tilgangen til lovlige og trygge aborter er bedret de siste 20 årene, opplever kvinner i store deler av verden at både lovverk og reell tilgang til trygge måter å avbryte en uønsket graviditet på, er sterkt begrenset. Beregninger viser at det årlig utføres omkring 16 millioner farlige aborter, og særlig for fattige og marginaliserte kvinner får dette fatale følger.

3. Hva sier FNs bærekraftsmål om SRHR?

Når det gjelder FNs 17 bærekraftsmål er det flere av de 169 delmålene som helt spesifikt omhandler seksuell og reproduttiv helse og rettigheter. Et viktig delmål under retten til helse, er å redusere den svangerskapsrelaterte dødeligheten til under 70 per 100 000 innen 2030. Videre har statene forpliktet seg til å gi universell tilgang til seksuelle og reproduttive helsetjenester, inkludert familieplanlegging, informasjon og undervisning, samt å inkludere reproduttiv helse i nasjonale strategier og programmer. Det er også nedfelt et delmål om universell helsedekning som skal gi tilgang til kvalitetsmessige gode helsetjenester og til trygge, effektive, rimelige og livsviktige medisiner og vaksiner for alle.

fo «Apaga la TV. Estimula tu clitoris» («Slå av TV-en. Stimulér klitorisen din.») Ungdomsorganisasjonen Red Feminista Antimilitarista i Medellín, Colombia med klar beskjed om kvinners seksuelle rettigheter. Foto: Sissel Thorsdalen

MAKE THE SDGs MATTER FOR GIRLS AND WOMEN

When you invest in the health, rights, and wellbeing of girls and women, there is a ripple effect and everybody wins.

Girls and women spend **90%** of their earned income on their families, while men spend only **30-40%**.

FEMALE FARMERS HAVING THE SAME ACCESS TO RESOURCES AS MEN = UP TO **150 MILLION** FEWER HUNGRY PEOPLE.

IF THE NEED FOR MODERN CONTRACEPTION WAS MET...

UNINTENDED PREGNANCIES ↓ **70%**

UNSAFE ABORTIONS ↓ **74%**

MATERNAL DEATHS ↓ **25%**

EDUCATION ↑

PARTICIPATION IN LABOR FORCE ↑

EARNING POTENTIAL ↑

Each additional year of secondary schooling = **15-25%** increase in a girl's potential income.

Sanitation would make **1.25 BILLION** women's lives safer and healthier.

WOMEN DELIVER For data sources see www.womendeliver.org WHO WINS? EVERYBODY.

og politiske arenaer, forutsetter en høy grad av respekt for den enkeltes seksuelle og reproduktive helse og rettigheter. Under forhandlingene om de nye bærekraftsmålene lyktes en ikke med å enes om tydelige formuleringer på seksuelle rettigheter, inkludert retten til å praktisere sin seksuelle orientering og kjønnsidentitet.

4. Hvorfor er det fortsatt så mye debatt og diskusjon om disse rettighetene?

Flere spørsmål knyttet til SRHR oppfattes som svært kontroversielle. I internasjonale forhandlinger bruker sosialt konservative land og grupper både religiøse og kulturelle argumenter for å undergrave tidligere etablert konsensus på området. Ulike forhold knyttet til menneskers seksualitet som seksualundervisning for ungdom, seksuelle minoriteter, prevensjonsmidler og lovlige og trygge aborter er temaer det fremdeles er en utfordring å enes om. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at konkrete rettigheter og begreper motarbeides. Denne konflikten oppleves også i nasjonale politiske prosesser i en del land.

Konservative aktører forsøker ofte å fremstille SRHR som et vestlig forsøk på å undergrave lokale kulturelle og religiøse verdier. Familieverdier vektlegges gjerne til fordel for kvinner, ungdom og seksuelle minoriteters rettigheter. I tillegg til motsetningene mellom nasjonalstatene, har også sivilt samfunn etablert nasjonale, regionale og internasjonale allianser for å påvirke diskursen og politikutformingen i til dels motsatte retninger.

« I INTERNASJONALE FORHANDLINGER BRUKER SOSIALT KONSERVATIVE LAND OG GRUPPER BÅDE RELIGIØSE OG KULTURELLE ARGUMENTER FOR Å UNDERGRAVE TIDLIGERE ETABLERT KONSENSUS PÅ OMRÅDET. »

5. Hvordan er egentlig forholdet mellom religion og SRHR?

På tvers av sine religiøse motsetninger finner konservative evangeliske, katolske og muslimske organisasjoner og representanter for FNs medlemsland hverandre i kampen om å bevare patriarkalske ordninger og ønsket om kontroll over ungdommers og kvinners seksualitet. Alliansen benytter religiøs retorikk for å fremme synet at kvinners rettigheter truer religionsfriheten og familiens rolle i samfunnet.

Den motsetningsfylte diskursen vitner om at forhold knyttet til seksualitet, svangerskap, fødsler og abort er knyttet til dype verdier. Begge sider uttrykker sin overbevisning utfra etiske og moralske overveielser. Med andre ord gjelder det både personer som forfekter at ungdommer ikke må få informasjon om seksualitet, prevensjon eller reproduktive helsetjenester, og de som mener at de skal ha tilgang til det, samt de som mener kvinner skal bestemme eventuelle svangerskapsavbrudd, og de som mener det motsatte.

Samtidig finnes det progressive religiøse krefter som tar til orde for en politikk som ikke er tuftet på dogmer om seksuell avholdenhet før ekteskapsinngåelse eller at antall barn som unngås overlates til en allmektig Gud. I stedet for inntar disse gruppene en pragmatisk tilnærming til livet slik det leves av både troende og ikke-troende, der enkeltmenneskers valg dypest sett er et forhold mellom den enkeltes samvittighet og Gud. □

– Fortsatt mange UTFORDRINGER

Hvordan er Norges rolle i den interasjonale kampen for seksuelle og reproduktive rettigheter? Vi har stilt statssekretær Tone Skogen i UD spørsmål om dette.

– Hvilken rolle ønsker Norge å spille i den internasjonale kampen for seksuelle og reproduktive rettigheter?

– Vi vil arbeide for at reproduktive rettigheter skal bli en realitet for alle kvinner og menn. Dette er internasjonalt anerkjente rettigheter som alle FNs medlemsland har vært med på å vedta. I samsvar med Stortingsmeldingen om menneskerettsmeldingen som regjeringen la fram i 2014, arbeider vi aktivt for å få internasjonalt gjennomslag for seksuelle rettigheter.

– Hva er de største utfordringene på dette feltet?

– Det er positivt at kampen om reproduktive rettigheter synes å være vunnet i FN-forhandlingene. Dessverre er det fortsatt mange utfordringer på landnivå. I mange land er det sterk motstand mot moderne former for prevensjon, som det er flere grunner til. Religiøse ledere er ofte en del av problemet, for eksempel mener den katolske kirke at moderne prevensjon er synd. Overtro, sosiale normer og menns holdninger er også en del av problemet. Når det gjelder seksuelle rettigheter er problemet dels at det aldri har vært noen strukturert diskusjon om hva disse rettighetene skal omfatte i de FN-fora som driver med normutvikling. Noen land er imot fordi de ikke vil inkludere at LHBTI-personer har rett til å leve ut sin seksualitet uten diskriminering. Andre land frykter at rett til abort vil inngå i en slik definisjon. Norge ønsker en så ambisiøs definisjon som mulig, som inkluderer like rettigheter, uavhengig av seksuell orientering og kjønnsidentitet, rett til abort og seksualundervisning.

– Hvilken rolle vil du si at den norske regjeringen har på dette feltet?

– Norge tar konsistent til orde for seksuell og reproduktive rettigheter SRHR i alle aktuelle forhandlinger i FN. SRHR betyr for oss at både reproduktive og seksuelle rettigheter skal inkluderes, og vi arbeider for å få gjennomslag for dette synet.

– Hva betyr det for dere at SRHR-begrepet er redusert til SRH (seksuell og reproduktiv helse og RR (reproduktive rettigheter)?

– Norge og likesinnede land har i en årrekke tatt til orde for å utvide den gjeldende konsensus i FN, slik at den omfatter seksuelle rettigheter (SRHR). Det var det også i forhandlingene om 2030-agendaen og bærekraftsmålene, men vi fikk dessverre heller ikke gjennomslag for det. Med andre ord omfatter ikke seksuelle rettigheter

2030-agendaen. Men vi lyktes med å få til ett delmål under likestillingsmålet om den «mest» ambisiøse forpliktelsen som FNs medlemsland har blitt enige om, altså SRH RR. («Ensure universal access to sexual and reproductive health and reproductive rights as agreed in accordance with the Programme of Action of the International Conference on Population and Development and the Beijing Platform for Action and the outcome documents of their review conferences.»), red. anm.)

– Videre er det løfterikt at flere utviklingsland, særlig i Latin-Amerika, nå støtter referanser til SRHR. Dette gir håp om at forhandlingene i FN etter hvert vil få en ny dynamikk, selv om få land i Latin-Amerika vil kunne akseptere at SRHR omfatter rett til abort.

– Hva kom ut av FNs kvinnekommisjonen (CSW) på SRHR-feltet?

– Så langt har vi ikke lyktes med å få gjennomslag for SRHR i CSW, men det forblir et mål for oss og som vi derfor fortsetter å ta til orde for. Vi har spilt inn tekst om dette til årets sluttokument, i likhet med flere andre land og grupper, herunder EU. For Norge er dette et viktig felt og vi vil jobbe konstruktivt og på tvers av regionale grupper for å få aksept. Det er også viktig å ha en balansert tekst som alle føler eierskap til. Da øker naturligvis sjansen for gjennomføring. Og selv om det ikke gikk denne gangen, så vil vi ta det opp igjen neste år. □

TEKST: ELDRID OFTESTAD, REDAKTØR, IFOKUS

Statssekretær Tone Skogen i Utenriksdepartementet syns det er løfterikt at flere utviklingsland i Latin-Amerika er kommet lenger når det gjelder seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, selv om få av landene vil akseptere at det omfatter retten til å ta abort. Foto: Flickr / NorwayUN

Bærekraftsmål 5 handler om å oppnå full likestilling mellom kjønnene og å myndiggjøre jenter og kvinner.

Et av delmålene under dette fokuserer på å eliminere alle former for vold mot jenter og kvinner i private og offentlige sfære, inkludert seksuell utnyttelse. Allmenn tilgang til seksuell og reproduktiv helse samt reproduktive rettigheter løftes også fram her. I tillegg inneholder det referanser til de tidligere handlingsplanene og påfølgende beslutningsdokumenter fra FNs befolkningskonferanse i Kairo i 1994 og FNs kvinnekongress i Beijing i 1995. Det er i tillegg et eget delmål om avskaffelse av skadelige praksiser som barneekteskap, tidlige ekteskap, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Jenter og kvinners mulighet til å være aktive og likeverdige samfunnsdeltakere på sosiale, økonomiske

Framtids**optimisten**

Direktør Katja Iversen for Women Deliver er optimist på vegne av kvinners helse og rettigheter. Og FNs bærekraftsmål kan ifølge henne bli et godt verktøy i framtiden.

ELDRID OFTESTAD,
REDAKTØR, IFOKUS

Women Deliver er verdens største konferanse om helse, rettigheter og velferd for jenter og kvinner. Over 5000 mennesker deltar på konferansen som arrangeres i København i midten av mai. Og på agendaen står FNs bærekraftsmål og hvordan disse målene kan få mest mulig betydning for jenter og kvinner. – Jenter og kvinner er sentrale i oppnåelsen av FNs bærekraftsmål, og på konferansen skal vi ta opp ulike aspekter ved målene og hvordan de kan være en del av løsningen for å fremme kvinners liv og helse. Vi kommer ikke til å grave oss ned i problemer og hva som er galt, det vet vi alle sammen godt. Konferansen vår tar for seg løsningene.

– Er FNs bærekraftsmål rett og slett løsningen på SRHR-området?

– Nei, men målene kan være en del av den. Vi så hvordan FNs tusenårsmaal var medvirkende til mer fokus på og fremgang for jenter og kvinner. På SRHR-området har vi opplevd store forbedringer innenfor mødredødelighet, flere jenter oppnår utdanning, bruken av prevensjon er fremmet og vold mot kvinner er redusert. Men selv om vi tok et skritt videre, ble det ikke gjort nok. Så nå satses vi på FNs bærekraftsmål. Prosessen i forhandlingene av disse målene har vært bedre og preget av at mange forskjellige sektorer og land har vært involvert. De ulike parter kjenner et større eierskap denne gangen. Men det holder ikke med bare å fokusere på mål nummer tre om helse og mål nummer fem om full likestilling mellom kjønnene. Jenter og kvinner må være drivkraften i fremgangen for alle de 17 målene, og deres helse og rettigheter skal være helt sentralt plassert i hele implementeringen, sier hun.

Retorikk og begrepsbruk

Iversen merker godt at det internasjonale klimaet på SRHR-feltet er preget av store spenninger og harde fronter. Hun trekker fram retorikk og begrepsbruk som en av de største utfordringene på feltet i dag.

– Det er jo alltid pussig for en frigjort, velutdannet kvinne fra Norden, der det aldri stilles spørsmål om adgang til abort eller unges rett til å bruke prevensjon, plutselig å havne i en situasjon hvor man ikke kan snakke direkte om dette eller hvor dette er ulovlig. Vi går ikke på kompromiss med våre holdninger, men vi kommuniserer

forskjellig avhengig av hvem vi snakker med. Vi prøver også så langt det er mulig å uttrykke optimisme og konsentrere oss om hva

som virker og hva vi er enige om, for å samle folk fra alle mulige områder og grupper. Forandringen starter i dialogen. Vi kan ikke sitte på vår høye hest når vi prøver å få til endringer og ikke snakke med dem vi ikke liker.

– Noen steder er det for eksempel vanskelig å bruke ordet «seksualundervisning» eller snakke om «sex». Men så går det for eksempel an å si «life skill education» og legge de to begrepene inn under det. Og istedenfor å bruke «prevensjon», går det an å si «birth spacing». Vi ser også at mange makthavere ikke liker å snakke om eller er likegyldige til kvinners rettigheter. Med de er kanskje mer mottakelige for en økonomisk argumentasjon om hvor lønnsomt det er å gi jenter og kvinner muligheter. Man skal holde på prinsipper, men man tar utgangspunktet i mottakeren.

Jenter og sport

Ifølge Iversen er Women Deliver en liten, men effektiv global organisasjon som er engasjert i ulike oppgaver og opptatt av å engasjere nye folk og grupper.

– Gjerne i sammenhenger der man vanligvis ikke forventer at vi involverer oss, som for eksempel jenter og sport. Det kan kanskje virke litt underlig, men dette handler også om deltakelse, helse og utdanning. Og det har fått nye mennesker og grupper til å engasjere seg i jenter og kvinners SRHR.

Men på tross av at SRHR-temaer i mange internasjonale sammenhenger er betent og omdiskutert, har Iversen tro på at det skal bli lettere i framtiden.

– Se hva som skjer i verden. Det er gått framover når det gjelder mødredødelighet, prevensjon, arbeid og økonomi. Det er mye mer fokus på jenter og kvinners helse enn det noensinne har vært før. Vi ser nye, sterke grupper engasjere seg, og i mai samler vi hele verden i København til den største Women Deliver-konferansen om jenter og kvinners helse, rettigheter og liv. Da snakker vi om utvikling som setter pris på kvinners liv. Now we are talking! □

I El Salvador er det totalforbud mot abort. Loven håndheves strengt, etterforskningen er mangelfull og straffen streng. Kvinner som spontanaborterer risikerer opp mot 50 års fengselsstraff.

ABORT STRENGT FORBUDT!

Carmen Guadalupe Vasquez ble dømt til 30 års fengsel for å ha tatt abort. I 2015 ble hun benådet. Nå er hun gravid. Foto: Jesper Klemmedson

TEKST:
BENGT SIGVARDSSON,
FRILANSJOURNALIST.
OVERSATT AV
METTE GUDEVOLD

FOTO:
JESPER KLEMEDSSON,
DOKUMENTARFOTOGRAF

Det nærmet seg slutten av 2007. 18 år gamle Carmen Guadalupe Vasquez fikk kraftige rier, mens hun skjøttet arbeidet sitt som hushjelp hos en dame i San Salvador, hovedstaden i El Salvador. Carmen var gravid i niende måned. Veene hadde startet.

– Jeg ba arbeidsgiveren min om å hjelpe meg, men hun gjorde ingenting, forteller Carmen. Alene og med sterke blødninger fødte hun barnet. – Babyen skrek da den kom ut, men så ble den helt stille og sluttet å puste, fortsetter hun.

Arbeidsgiveren gjorde ingenting for å hjelpe henne. Først etter flere timer fikk Carmen hjelp til å komme seg til et sykehus fordi arbeidsgiveren «ikke ville ha to dødsfall i hjemmet». På sykehuset mottok Carmen intensivbehandling, samtidig som legene ringte til politiet.

– Politiet kom til sykehuset og sa at jeg var arrestert for å ha tatt abort. Jeg ble hekket fast til sengen med håndjern. Fire dager senere ble jeg satt i varetektfengsel, forteller hun.

Tiltalt for mord

Det har gått nesten åtte år nå vi treffer Carmen på et kvinnesenter i San Salvador. Hun er en av nærmere 150 kvinner som er blitt tiltalt for å ha tatt abort i El Salvador, som har en av verdens strengeste abortlovgivninger. Akkurat som de fleste av kvinnene som er blitt tatt for å ha begått denne «forbrytelsen», kommer Carmen fra fattige kår. Hun sluttet på skolen i andre klasse for å begynne å arbeide. Da hun var rundt 17 år gammel, ble hun voldtatt. Hun ble gravid. Etter at hun ble arrestert og siktet for å ha tatt abort, fikk hun en offentlig oppnevnt forsvarer.

– På sykehuset ble jeg beskyldt for å ha tatt abort, men tiltalen ble endret til mord. Jeg følte ikke at forsvareren min tok saken min alvorlig. Han sa at jeg ikke trengte å være til stede under rettssaken, forteller hun.

Hun fulgte forsvarerens råd.

– Jeg var ikke til stede under min egen rettssak og hadde ingen anelse om hvilke vitner som ble kalt inn, eller hvilke bevis som ble lagt fram. I dag innser jeg at jeg skulle ha vært der, men den gangen følte jeg meg bare hjelpeløs og uten rettigheter, forklarer hun.

Seks år i fengsel

Carmen ble dømt til 30 års fengsel for mord.

– Det var helt grusomt. Jeg hadde jo ikke begått noen annen «forbrytelse» enn å være gravid i niende måned og deretter miste barnet mitt, sier hun.

fo Det er de fattige kvinnene uten utdanning som risikerer å bli dømt for abort i El Salvador. De velstående kvinnene kan få ordnet det i all hemmelighet på private klinikker.

Etter å ha tilbragt seks år i et overfylt fengsel, der «barne-mordere» ikke sto høyt i kurs, ble hun kontaktet av organisasjonen Colectiva Feminista. Etter råd fra dem søkte hun om benådning. 16. januar 2015 avslø parlamentet søknaden hennes, men fem dager senere ble den innvilget etter at det ble avholdt en ny avstemning. Høyesterett hadde oppdaget at det var begått feil i den første rettergangen.

– Obduksjonen viste at barnet mitt ikke var blitt drept. Det kunne dokumenteres, men dette ble aldri tatt opp under rettssaken, forteller Carmen.

Etter å ha tilbragt sju år og tre måneder i fengsel, ble hun sluppet ut. I dag bor hun hos tanten sin. Hun har en kjæreste, og når vi treffer henne, i desember 2015, er hun gravid. Hun gleder seg til å bli mamma og vil gjerne begynne å arbeide.

– Men siden jeg har sittet i fengsel, blir det vanskelig å finne noen som vil ansette meg, sier hun.

Abort på private klinikker

På Colectiva Feministas hovedkontor i San Salvador møter vi Morena Herrera, en av lederne. I tillegg er hun leder for Medborgergruppen for avkriminalisering av abort. Hun forteller at det var tillatt å ta abort før 1998 dersom graviditeten skyldtes en voldtekt, eller dersom den utgjorde en risiko for kvinnens liv. I 1997 fremmet derimot den daværende høyregeringen et lovforslag som innebar et totalforbud mot abort, og dette forslaget ble vedtatt.

– Det ble vedtatt etter påtrykk fra den katolske kirken og konservative kristne partier og grupperinger. Året etter ble loven gyldig, forteller Morena.

I henhold til loven skal abort straffes med to til åtte års fengsel.

– Men om graviditeten er langt framskreden, blir talepunktene endret til mord. Det kan gi mellom 30 til 50 års fengsel, forklarer hun.

Statistikk om antall illegale aborter finnes ikke, men det er ingen hemmelighet at velstående kvinner kan

« DET VAR HELT GRUSOMT. JEG HADDE JO IKKE BEGÅTT NOEN ANNEN «FORBRYTELSE» ENN Å VÆRE GRAVID I NIENDE MÅNED OG DERETTER MISTE BARNET MITT »

Sending med Joselin
García på Collectiva
Feministas egen radiokanal.

utføre inngrep på private klinikker.

– Det finnes ti år gamle jenter som er blitt gravide etter å ha vært utsatt for voldtekt, men som ikke kan få tatt abort. I 2011 ble det født ti barn per dag av jenter som var under 14 år gamle. Antall gravide tenåringer øker, det gjør også antall selvmord blant dem. Selvmord er den nest vanligste dødsårsaken blant tenåringer, sier Morena.

Politianmeldelse etter spontanabort

De fleste av kvinnene blir politianmeldt når de kommer til offentlige sykehus for å få behandling etter en spontanabort, eller etter å ha født et dødfødt barn. Sykehusansatte som ikke anmelder mistenkelige aborter, risikerer opp mot tolv års fengsel.

– Mange kvinner våger ikke å søke behandling fordi

« MANUELA BLE DØMT TIL 30 ÅRS FENGSEL ETTER Å HA BLITT ANKLAGET FOR Å HA TATT ABORT. SENERE VISTE DET SEG AT MANUELA LED AV EN KREFTSYKDOM SOM KAN FØRE TIL SPONTANABORT. »

de er redde for å bli arrestert. De risikerer heller livet, forteller Morena.

Kvinner med svangerskap utenfor livmoren, det vil si at det befruktete egget fester seg i egglederen der det ikke kan utvikle seg, får ingen behandling.

– Og det til tross for at de risikerer store komplikasjoner og kan dø dersom egglederen sprekker. Egget må opereres ut eller graviditeten må avbrytes, men det er forbudt. Kvinnen må vente til egget dør av seg selv, og nærmere 100 kvinner må gjennomgå dette hvert år, forklarer hun.

Morena forteller at 147 kvinner ble tiltalt for mistenkelig abort i tidsrommet 2000-2014.

– Vi vet at cirka 60 av dem ble dømt til soning i fengsel. Ti av dem er sluppet ut, to ble benådet og én kvinne fikk redusert straffen. Sju kvinner ble sluppet ut etter at saken deres ble prøvet på nytt, forteller hun.

I april 2015 ble 21 år gamle Carmelina Pérez sluppet ut etter 15 måneders fengsel. Hun var blitt dømt til 30 års fengsel for mistenkelig framprovosert abort. I øyeblikket vet Colectiva Feminista om 21 kvinner som sitter i fengsel eller i varetekt, men det kan være flere.

– Mange kvinner anker ikke dommen eller søker hjelp. De vet ikke hva som vil skje, ettersom de er fattige og har lite utdanning. De får en offentlig oppnevnt forsvarer som sjelden gjør jobben sin, og som oftest møter kvinnen for første gang i retten. Det er bare rike kvinner som har råd til en privat forsvarer, sier Morena.

Våren 2015 innledet lokale og internasjonale menneskerettsorganisasjoner en kampanje for at kvinner fra El Salvador skulle kunne få innvilget lovlig abort, dersom svangerskapet utgjorde en fare for livet eller helsen deres, hvis fosteret var så skadet at det ikke kom til å overleve eller kvinnens graviditet skyldtes voldtekt eller incest. Morena har et håp om at kampanjen skal bære frukter, men abortmotstanderne, framfor alt den katolske kirken og konservative partier, har gått til motangrep og svertet kampanjen i mediene.

– De truer til og med å stevne oss for å ha beskyttet mordere, forteller hun.

Beatriz-saken

De har vunnet en del av opinionen etter å ha opplyst om hvilke livstruende følger lovene kan få for kvinner. Et eksempel er «Beatriz-saken», som handler om en gravid kvinne som led av lupus.

– Legen hennes rådet henne til å ta abort. Risikoen var stor for at hun ville kunne komme til å dø under fødselen. Fosteret hadde dessuten anencefali (ingen storhjerne) og ville ikke kunne overleve etter at det var blitt født, forteller Morena.

Høyesterett nektet Beatriz abort. Først i uke 26 ble hun innvilget tidlig keisersnitt. Barnet døde fem timer etter fødselen. Saken ble anmeldt til Den interamerikanske menneskerettskommissjonen (IACHR).

Det samme skjedde med en annen sak, den såkalte «Manuela-saken». Manuela ble dømt til 30 års fengsel etter å ha blitt anklaget for å ha tatt abort. Senere viste det seg at Manuela led av en kreftsykdom som kan føre til spontanabort. I 2010 døde hun av kreft i fengselet etter

å ha sonet nesten ett år av straffen sin. Loven rammer også andre enn de kvinnene som blir dømt.

– Familiene til de fengslede kvinnene er det for eksempel ingen som tenker på, hevder Morena.

Ingen tegn til endring

Midt i San Salvador ligger kontoret til David Morales, El Salvadors ombud for menneskerettigheter. Han bekrefter at de rettsakene som føres mot kvinnene, er venstre-håndsarbeid. Forsvaret er elendig, og juryen og dommerne har ofte kjønnsdiskriminerende holdninger.

– I mange tilfeller er bevisene som føres mot kvinnene, mangelfulle. Likevel blir de dømt, forteller han. I oktober 2014 anbefalte OHCHR (FNs høykommissær for menneskerettigheter) El Salvador å endre loven.

– Mitt arbeid går ut på å støtte denne anbefalingen, men jeg møter stor motstand fra politiske partier, grupper som hevder at de representerer folkeopinionen og fra den katolske kirken, forteller han.

David forteller at abortmotstanderne sprer usannheter om blant annet internasjonale konvensjoner om kvinners rettigheter og om seksualitet for å sanke støtte for abortlovgivningen.

– De får offentligheten til å tro at det er fritt fram å ta abort, uansett omstendighetene, hvis FN's anbefalinger blir fulgt, forklarer han.

Han ser ingen tegn på at lovgivningen vil bli endret i øyeblikket.

– De fleste partiene, som er for en mer liberal abortlovgivning, er nemlig redde for å bli svertet i mediene og for å miste velgere, avslutter han. □

Morena Herrera er en av lederne for organisasjonen Collectiva Feminista og ordfører for gruppen Agrupación Ciudadana por la Despenalización del Aborto.

På en dør i Collectiva
Feministas hovedkvarter henger det klistremerker med budskap om kvinneverettigheter.

The region with the worrisome record

Are religious bureaucrats a tool for the harassment of abortion rights activists in Latin America?

TEKST: CAMILLA GIANELLA
POST DOCTORAL RESEARCHER,
UIB (UNIVERSITY OF BERGEN)
AND CMI (CHR. MICHELSEN
INSTITUTE)

It is undeniable that in the last years, encouraging positive developments on the recognition of abortion rights and women's autonomy, have been achieved in Latin America. But still, the region has the worrisome record of having three of the five countries in the world with total abortion bans, and those countries are Chile, El Salvador and Nicaragua.

Furthermore the region has a poor record on granting women access to modern contraception. According to the Guttmacher Institute, in Latin America, 22 percent of the women between 15-49 years that want to avoid a pregnancy are not using an effective contraceptive method. And Latin America also has a high incidence of sexual violence, and more broadly gender violence against women. But some Latin American countries have started to overcome harsh anti-abortion legislation and institutional practices.

A recognizing of civil society organizations

These changes cannot be understood without recognizing the work of local and regional civil society organizations. They have developed and implemented different strategies to advocate and demand the recognition of women rights. These strategies have included demands for legal reforms, promotion of parliamentary debates, the use of litigation in national courts, as well as the use of the Inter American Human Rights Systems and the Universal Human Rights System.

Thanks to this commendable effort, in 2006 Colombia struck down the absolutely abortion ban and provide legal grounds for the provision of abortion when the pregnancy

poses a risk to women's life or health, in case of rape and when fetal impairments are incompatible with life outside the womb.

Since 2012 Argentina has allowed abortion in case of rape, and Brazil allows abortion in cases where the fetus suffers from anencephaly. In 2013, Uruguay enacted the Voluntary Interruption Pregnancy act which allows abortion without restrictions during the first 12 weeks of pregnancy.

Major developments have been achieved in Argentina and Bolivia to reduce the barriers to abortion, such as the elimination of administrative requisites, such as judicial authorization for rape victims.

Not without controversy

This progress in the recognition of abortion rights has not been achieved without controversy. Anti-choice movements have also developed legal strategies, such as promoting constitutional reforms to block further developments on abortion rights in the region. This has encouraged the development of legal arguments and legal battles in courts, Parliaments and UN mechanisms to defend pro-abortion rights and anti-abortion rights positions.

However, these disputes are often limited to rallies, parliamentary debates or judicial cases. There is another phenomenon invigorated by the legal disputes on abortion rights: the use of the State branches to intimidate the pro-choice movement and activism. Some pro-choice organizations in some Latin American countries are victims of a type of political prosecution by public servants who are also spokespersons for the anti-choice movement.

Worrisome, these actors openly use their religious views to justify their position towards abortion, ignoring the secular state.

Public funds to support religious views

Is also troublesome that these religious public servants do not hesitate to use public funds to defend the private interests of their own religious groups.

In Colombia, the Chief Prosecutor Alejandro Ordoñez has been using his position and public resources to intimidate abortion providers by asking for extraordinary reports to these organizations. He has even requested the names of the women that had performed legal abortion.

In Peru, the congressman and evangelical pastor Julio Rosas, ordered the Peruvian National Agency of International Cooperation to open an extraordinary investigation into the activities and resources received by PROMSEX, one of the main NGO's working for the expansion of abortion rights in the country. It must be noted that PROMSEX have never received any observations to the periodic and mandatory reports sent to Peruvian authorities.

In Nicaragua, feminist organizations working on the restitution of abortion rights have on several occasions denounced political prosecution and acts of intimidations perpetrated by the government.

Alliances with anti-choice politicians

The use of religious ceremonies to condemn abortion, as well as pro-choice politicians, has been denounced as an ongoing common practice in the region. For example, last Easter, the bishop of Arequipa, Peru, stated that voting for one of the two presidential candidates that openly had supported abortion and same sex marriage constituted a sin. In a region where religiosity is so important, religious leaders have used their power to build up alliances with politicians blocking attempts on more liberal abortion laws. This has been an effective strategy which has resulted in measures such as the absolutely ban of abortion in Nicaragua.

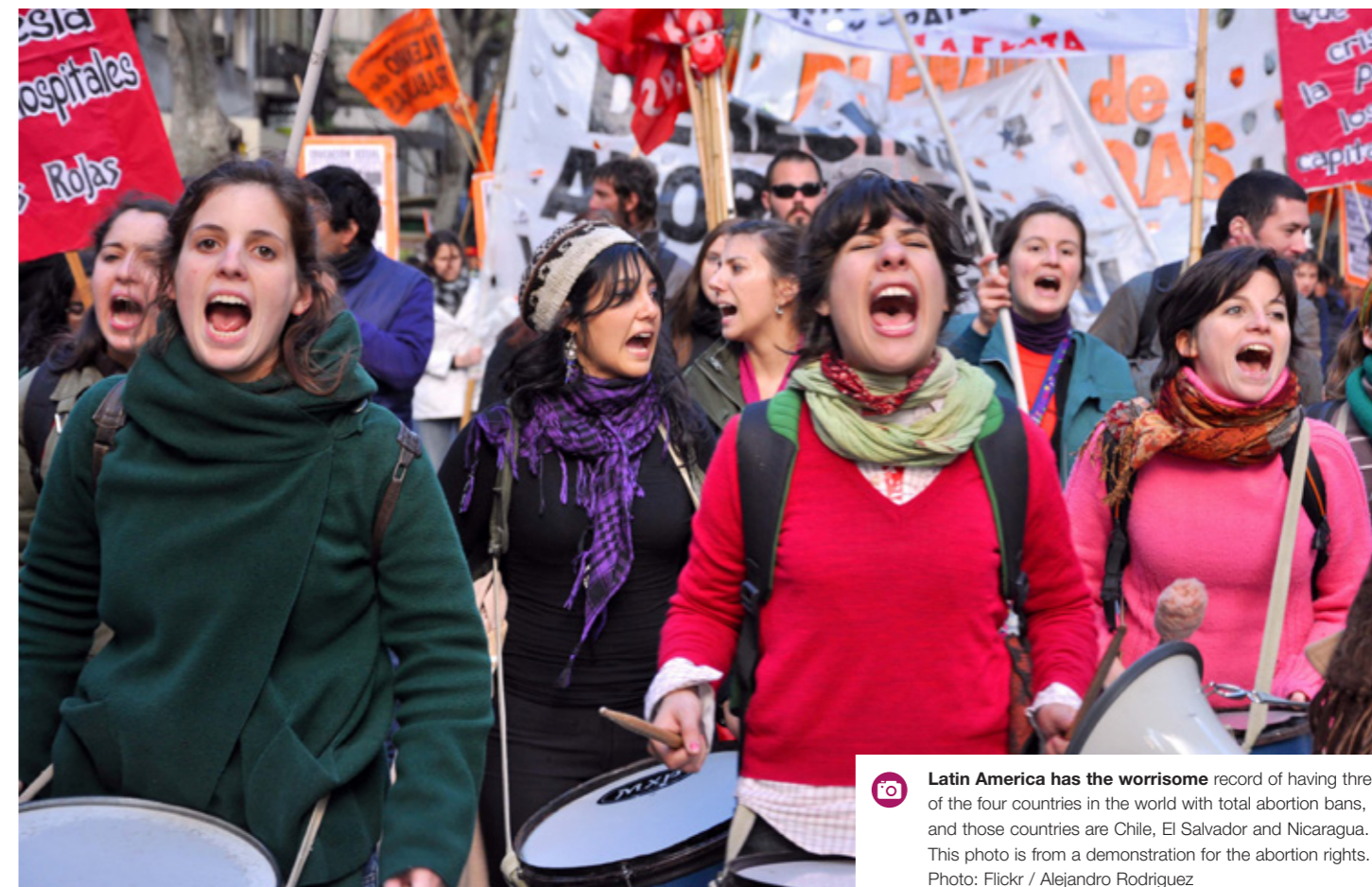
However, the use of state harassment creates a new field of battle and risk to the pro-choice movement. This type of harassment from the State is closer to what human rights organizations have suffered and have reported as state abuses.

Related with power structures

Certainly, this type of harassment against what is perceived as political adversaries is not new in Latin America. Indeed, the use of this strategy in the battles on abortion rights in Latin America shows how the disputes of these rights are related to power structures in these countries.

Religious anti-choice bureaucrats have the political power, not only to create more barriers to the women seeking abortion services, but also to intimidate organizations that are legally and openly advocating for abortion rights. They can use their power as public servants to harass, with almost total impunity.

The potential harm of this type of political harassment is huge: force organizations to allocate resources for their legal defense, resources that could be allocated to develop legal arguments and defend women rights. And it make the organizations more cautious, in other words, less proactive, and consequently it silences those organizations that do not feel they have the capacity to tackle legal battles, or extraordinary investigations from state agencies. □

Latin America has the worrisome record of having three of the four countries in the world with total abortion bans, and those countries are Chile, El Salvador and Nicaragua. This photo is from a demonstration for the abortion rights. Photo: Flickr / Alejandro Rodriguez

« ACCORDING TO THE GUTTMACHER INSTITUTE, IN LATIN AMERICA, 22 PERCENT OF THE WOMEN BETWEEN 15-49 YEARS THAT WANT TO AVOID A PREGNANCY ARE NOT USING AN EFFECTIVE CONTRACEPTIVE METHOD. »

A Catch-22 situation

The Zika virus puts women and girls in an impossible position that jeopardizes their health and well-being.

TEXT: **GISELLE CARINO**, REGIONAL DIRECTOR FOR WESTERN HEMISPHERE AT THE INTERNATIONAL PLANNED PARENTHOOD FEDERATION (IPPF)

The Zika epidemic highlights the inequality that women and girls throughout Latin America and the Caribbean face every day. In a region with high rates of violence against women and sexual assault, women often lack the choice and the voice to refuse sex, much less negotiate condom use or contraception with their partners in a region where more than half of all pregnancies are unplanned.

At the same time, governments are asking women to delay pregnancy to avoid Zika infection. The result? A catch-22 that puts women and girls in an impossible position that jeopardizes their health and well-being.

Lack of resources

Many governments throughout the region lack the resources and technical expertise to tackle the virus head-on. And in other countries, Zika isn't a top priority simply because there are too many other pressing challenges.

In Venezuela, for example, basic goods like soap and toilet paper are hard to come by, and President Nicolás Maduro declared that every Friday for the next two months will be a national holiday in a move to temper the country's electricity crisis. Venezuela's faltering economy is so perilous – and inflation so escalated – that a pack of three condoms costs about the same as five days' salary for the average worker.

« THE LONGSTANDING FAILURE OF GOVERNMENTS TO PRIORITIZE THE HEALTH AND RIGHTS OF WOMEN AND GIRLS IS LEAVING INDIVIDUALS WITH MANY DOUBTS AND LITTLE SUPPORT. »

Throughout the region, our local partners are working with their governments to ensure robust national responses that meet the real-life needs of women and girls. They are working to educate providers and ensure that individuals in the most remote communities have access to accurate and comprehensive information about the virus.

Still, there is a lack of resources at both the national and international levels. The longstanding failure of governments to prioritize the health and rights of women and girls is leaving individuals with many doubts and little support.

Documentary on the Zika virus

In Brazil, our partner ANIS produced a short documentary to document the effects of Zika in areas most affected by the virus. The documentary features Dr. Adriana Melo. She is the first physician to identify the Zika virus in fetuses, who describes the anxiety and fear she sees in women that come to her clinic every day: "The level of emotional distress for these mothers... It seems that they are facing death row or some kind of concentration camp and here is where they will receive their sentences."

Dr. Melo helps patients like Amanda, a 15-year-old pregnant girl infected by Zika. Amanda lives in a very poor region in Northeastern Brazil and did not have access to contraception. She attends monthly prenatal consultations and ultrasound examinations to assess the fetus' development. The doctors cannot yet assess the presence of neurological alterations in the fetus associated with Zika. Amanda lives with intense anxiety and suffering, as there are many uncertainties about her own health and that of the fetus.

Unsafe abortion

This distress and uncertainty is not news; it is something women and girls throughout the region suffer when exercising their sexual and reproductive rights.

In Colombia, for example, where hard fought advocacy efforts loosened the country's total abortion ban in 2006,

many women remain unaware of their legal options, especially poor women, Afro-descendent women, adolescents, migrants, and those living in remote communities.

This situation is compounded by staggering layers of bureaucracy on the part of the public health and insurance systems, refusal by doctors to perform abortions or provide referrals, and a complex judicial system. As a result, women resort to unsafe and illegal procedures, and every year, one million women require hospital care following unsafe abortions.

The perfect storm

With the rainy season coming, we are literally in for the perfect storm unless we act now. Countries like Venezuela and El Salvador will begin to see the first babies born with neurological conditions including microcephaly. Not only do countries lack the infrastructure to test women for the virus and provide the necessary counseling, they also lack the social service protections to support women and families who have children born with microcephaly.

So what is the way forward? Women and girls are confronted with difficult decisions and should be empowered with information and tools to effectively make and carry out their own decisions – not only during the Zika crisis, but 365 days a year.

A turning point?

This epidemic may be the turning point in closing the gap in access to sexuality education and comprehensive repro-

ductive health care. Recent evidence suggesting that Zika might be transmitted sexually also offers the opportunity to more involve men in sexual and reproductive health issues, and opens a window for deeper discussions around gender equality.

Equally important, this crisis provides the women's movement with the opportunity to amplify its presence and join forces with groups working on social justice, development, climate change, and disability rights.

Women have waited long enough

Let's hope the global response to Zika is robust and meaningful. Let's hope the response includes the resources and oversight needed to properly institute prevention, testing and counseling programs that leave no one behind. Let's hope that the Zika crisis causes tectonic shifts in the landscape of women's health and rights throughout the region. It's time. Women and girls have waited long enough. ■

Sources:

Guttmacher Institute: <https://www.guttmacher.org/news-release/2014/new-study-finds-40-pregnancies-worldwide-are-unintended>

Abortion and Reproductive Rights in Latin America: IMPLICATIONS FOR DEMOCRACY: http://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicaactions.net/files/documents/IAD9794%20Repro%20Rights_web.pdf

Zika, the film: <https://www.youtube.com/watch?v=j9tqt0jaoG0>

Women and girls are confronted with difficult decisions and should be empowered with information and tools to effectively make and carry out their own decisions – not only during the Zika crisis, but 365 days a year, emphasizes Giselle Carino. Illustration: Flickr / António Jorge Gonçalves

ZIKA VIRUS:

- Zika virus disease is caused by a virus transmitted primarily by Aedes mosquitoes.
- There is no specific treatment or vaccine currently available. The best form of prevention is protection against mosquito bites. The infection is suspected of leading to thousands of babies being born with underdeveloped brains (microcephaly).
- The virus is known to circulate in Africa, the Americas, Asia and the Pacific. According to WHO 42 countries are experiencing a first outbreak of Zika virus since 2015, with no previous evidence of circulation, and with ongoing transmission by mosquitoes.
- 17 countries have reported evidence of Zika virus transmission prior to 2015, with or without ongoing transmission or have reported an outbreak since 2015 that is now over.

Sources: WHO, IPPF and bbc.com

TEXT: **JON O'BRIEN**, PRESIDENT OF CATHOLICS FOR CHOICE, CATHOLIC AND ADVOCATE

Pope Francis Should Lift Abortion Bans to Fight Zika

Pope Francis would like the Catholic church to be a field hospital for the wounded. The Zika virus gives him a chance to show what he means, according to Jon O'Brien, the president of Catholics for Choice.

Now is the time for Pope Francis to show the compassion he preaches and be a pastoral, not political, pope, says Jon O'Brien, the president of Catholics for Choice. The photo is from the inauguration mass for the Pope. Photo: Flickr / © Mazur/catholicnews.org.uk

Much has been made of Pope Francis and his emphasis on mercy and compassion in interpreting church teaching as a breath of fresh air for the Catholic church. In fact his *Amoris Laetitia* (The Joy of Love), released in April, suggests that church law should be applied compassionately and acknowledges the chasm between church policy and what everyday Catholics practice.

The escalating international public health crisis over the Zika virus gives Pope Francis an unprecedented opportunity to put his words into action to help some of the world's poorest women.

In the Pope's home region

The Zika epidemic has now spread to more than 25 countries in Pope Francis' home region of Latin America and the Caribbean. This has prompted the World Health Organization (WHO) to declare it a "public health emergency of international concern" – only the fourth time it has used this designation.

WHO predicts up to 4 million cases of the mosquito-borne illness this year. While it has not yet been proven, Zika is thought to cause a birth defect known as microcephaly, which results in babies with abnormally small heads. Brazil alone has seen a surge of 4 000 reported cases of the devastating disability, which can cause severe cognitive and developmental impairment.

With no known treatment for the disorder, health officials in El Salvador have cautioned women in that country to avoid getting pregnant for the next two years. But due to the Catholic hierarchy's prohibition on modern methods of contraception and its continued political influence, birth control remains difficult to access in El Salvador and many neighboring countries, especially for poor women.

Unintended pregnancies

The Guttmacher Institute estimates that more than 50 percent of pregnancies in the region are unintended, which means that many women don't have the ability to postpone pregnancies even if they wanted to.

Recognizing the futility of recommending women who have no access to reproductive health services not get pregnant, on February 5, the UN recommended that Latin American countries "ensure women, men and adolescents have access to comprehensive and affordable quality sexual and reproductive health services and information, without discrimination", including safe abortion, to fight the epidemic.

Since the church's prohibition on contraception is wholly political, Pope Francis could lift it if he wanted to. Back in 1963, Pope John XXIII created a papal birth control commission to advise him on lifting the ban on modern forms of contraception. By the time the commission finished its multi-year deliberations, Pope John was dead and Pope Paul VI had succeeded him. The birth control commission told Pope Paul its conclusions: that there was no theological reason the birth control ban couldn't be lifted, and doing away with the prohibition was more in keeping with the modern realities of marriage. But influenced by hardliners in the Vatican, who feared an erosion of their moral authority, Pope Paul kept the ban in place by issuing the encyclical *Humanae Vitae*.

Approve modern methods of contraception

Of course, most Catholics around the world use and approve of modern methods of contraception. A global poll of Catholics conducted by Univision in 2014 found that 78 percent of all Catholics support modern birth control, as did 91 percent of Catholics in Latin America.

In reaction, the leaders of the Catholic church have used their political influence in developing countries and at the UN to block access to contraception for the only population they can control – poor women who are largely dependent on publicly funded family-planning programs.

If Francis wants a church that is truly pastoral rather than political, one that lifts up the poor, he can start by lifting the ban on birth control that falls so harshly on the women of Central and South America. It would be an affirmation of his writings in *Amoris Laetitia* and a concrete step toward becoming a church that understands Catholics behave according to their own conscience.

Ultrasound screening

But even lifting the hierarchy's ban on birth control, while long overdue, won't be sufficient to meet the needs of women in regions suffering from the Zika epidemic. Public health authorities have recommended additional ultrasound screening for pregnant women, but that can only tell them if their fetus is potentially suffering from microcephaly.

What options are available for women infected with the virus who are already pregnant – or will inevitably become pregnant – where abortion is largely criminalized?

Nine of the affected countries in the region have restrictive or highly restrictive abortion laws, according

to Guttmacher. The Dominican Republic, El Salvador and Nicaragua provide no legal access to abortion under any circumstances, and an additional six countries in the region only allow abortion to save a woman's life.

Poor women suffer the most

In Brazil, the country most affected by the outbreak, abortion is legal only in cases of rape, when a woman's life is endangered, and in cases of a severe fetal brain malformation known as anencephaly. As a result, there are an estimated 850 000 illegal abortions in the country each year, and some 200 000 women seek treatment for botched abortions. Again, it is poor women who suffer the most at the hands of unscrupulous illegal abortion providers.

While policymakers in Brazil have started to reexamine the strict abortion laws because of the virus, the Catholic hierarchy remains intransigent on the issue of abortion in Brazil, no matter what the circumstance. In 2009, the Brazilian bishops attempted to prevent an abortion for a 9-year-old girl pregnant with twins after being raped by her stepfather. The hierarchy has similarly vowed to oppose any legalization of abortion prompted by the Zika virus, with one local bishop telling the *New York Times*: "Nothing justifies an abortion."

The final moral authority

But many Catholic theologians, as well as Catholic moral history, would disagree. Progressive Catholic theologians argue that abortion can be justified under a range of situations, such as severe fetal deformity, and that traditional Catholic teaching about conscience gives women the final moral authority over the abortion decision. Catholics themselves widely recognize this moral authority.

The Univision poll found that almost two-thirds of Catholics worldwide say abortion should be allowed in some or all circumstances, as did nearly three-quarters of Catholics in Latin America.

What the Catholic faithful recognize is that abortion, like contraception, is part of the continuum of women's healthcare. As such, the Zika virus is merely highlighting an issue that was critical for Latin American women even before the emergence of the virus. Access to appropriate reproductive health care will remain essential, even if a vaccine or other prevention measures eventually prove successful against the Zika crisis.

A field hospital for the wounded

Pope Francis has talked about the Catholic church being a field hospital for the wounded. But hospitals provide the care their patients need; they don't withhold it in an ill-conceived attempt to bend morality to the bishops' dictates. Now is the time for Pope Francis to show the compassion he preaches and be a pastoral, not political, pope. ■

« A GLOBAL POLL OF CATHOLICS CONDUCTED BY UNIVISION IN 2014 FOUND THAT 78 PERCENT OF ALL CATHOLICS SUPPORT MODERN BIRTH CONTROL, AS DID 91 PERCENT OF CATHOLICS IN LATIN AMERICA. »

This is an edited version of an article which originally was published by TIME Magazine on February 10, 2016.

INVEST IN FAMILY PLANNING AND REPRODUCTIVE HEALTH

Infographic: Women Deliver

« IF FRANCIS WANTS A CHURCH THAT IS TRULY PASTORAL RATHER THAN POLITICAL, ONE THAT LIFTS UP THE POOR, HE CAN START BY LIFTING THE BAN ON BIRTH CONTROL THAT FALLS SO HARSHLY ON THE WOMEN OF CENTRAL AND SOUTH AMERICA. »

Chile er et utviklet land på mange måter, ikke minst økonomisk. Men ikke når det kommer til kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, sier Gloria Maira, feminist og tidligere statssekretær i regjeringen til president Michelle Bachelet. Foto: Privat

Diktaturspøkelset preger kvinnekampen i Chile

– Den katolske kirken i Chile mener at kvinnens mål i livet er å bli mor og gi omsorg til familien. Alt som endrer den tradisjonelle rollen er i konflikt med kirkens syn, sier tidligere regjeringsmedlem Gloria A. Maira.

TEKST: ELDRID OFTESTAD, REDAKTØR, IFOKUS

I de siste to årene har feminist Gloria A. Maira vært statssekretær i Chiles sentrum-venstreregjering under Michelle Bachelet. Men i desember i fjor sluttet hun i regjeringen, der hun jobbet med kvinners rettigheter og likestillingsspørsmål. Den tidligere statssekretæren forteller at noe av grunnen til at hun sa opp var utfordringene til å få gjennomslag for en feministisk politikk.

– Som en del av en regjering jobber du for et program, men i en koalisjonsregjering er det fare for at programmet ikke blir så tydelig. Dette ser vi i Bachelets regjering «Nueva Mayoría» («Nytt Flertall») som består av partier fra den kristendemokratiske fløyen til kommunistpartiet. Bachelet kommer fra Det sosialistiske partiet. Det kristendemokratiske partiet sier ja til Bachelets program som inkluderer å fremme kvinners rettigheter. Likevel dukket det opp utfordringer når det kommer til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), og spesielt i abortspørsmålet. Alle i Det kristendemokratiske partiet er ikke enige i programmet, og det skaper politiske spenninger, sier Maira.

Vedtak for abortlov i Kongressen

Hun synes Bachelet-regjeringen har fått til mye i de to årene som har gått med Michelle Bachelet som president. Samfunnet er blitt mer opptatt av frihet. I dag kan homoseksuelle og lesbiske leve som de vil, og sivilt ekteskap

med likekjønnede er anerkjent. Dessuten har Bachelet-regjeringen gått langt i å få gjennomslag for kvinners rettigheter, og det er blitt større oppmerksomhet på dette.

Nylig tok Chile nok et skritt videre for å fremme kvinners rettigheter. 18. april vedtok «La Cámara de Diputados de Chile» (det ene lovkammeret i den nasjonale kongressen) å avkriminalisere abort når kvinnen er blitt voldtatt, om kvinnens liv står i fare eller fosteret ikke er levedyktig. Nå skal lovforslaget behandles i Senatet.

Siden januar har Maira jobbet for kvinners rettigheter utenfor regjeringslokalet, men fortsatt er hun politisk aktiv. Hun er engasjert i en sosial bevegelse med ulike organisasjoner som arbeider med å få på plass landets nye grunnlov. Bevegelsen ønsker at det opprettes en forsamling av valgte representanter fra alle deler i samfunnet som gjennomfører dette.

– Det er en spesiell tid i Chile nå, og det er første gang kvinner i Chile er med på å bestemme grunnloven. I denne prosessen vil diskutere alle temaer som berører kvinners rettigheter, som blant annet abort.

Chile skiller seg ut

Maira har mange års erfaring med rettighetsarbeid for kvinner fra Chile og andre land i Latin-Amerika. I tillegg til Chile har hun jobbet tolv år i Colombia og ti år i Ecuador. Ifølge henne er Chile et spesielt samfunn sam-

menlignet med andre latinamerikanske land.

– Chile opplevde ikke en liberal revolusjon som de fleste latinamerikanske landene opplevde i det 20 århundre. I 20- og 30-årene og før militærdiktaturet fra 70-tallet var Chile preget av en progressiv periode. Det ble gjennomført mange sosiale endringer, og diskusjonene på den tiden var mer radikale enn de er i dag. Debatten og kritikken gikk også mot kirken. I dag er det blitt vanskeligere, forteller Maira.

Chile gikk med andre ord en annen vei enn ellers i Latin-Amerika.

– Mens det for 20 år siden ble diskutert abort og homoseksualitet i Latin-Amerika, var det ikke slik i Chile. Landet er utviklet på mange måter, ikke minst økonomisk. Men ikke når det kommer til kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter. Chile ligger langt bak i utviklingen på dette området. Det vil ikke si at det ikke har skjedd noe eller at det ikke er laget politikk og programmer for å fremme kvinners SRHR. Men landet er ett av få land i verden som kriminaliserer abort under alle omstendigheter.

I konflikt med kirken

Hun opplever at dette blir spesielt tydelig i møtet med den katolske kirken i landet, og ifølge henne har det alltid vært slik.

– Alle kirkesamfunn i Chile er imot abort. Når det gjelder prevensjon og familieplanlegging, mener kirken at det skal brukes naturlige metoder som for eksempel periodisk avholdenhet. Kirken er imot p-pillar og angrepillen fordi dette vurderes som å fremme abort. Kvinnens rolle er å få mange barn og gi omsorg til mannen, barna og resten av familien. Poenget er at hennes primære rolle er morskap, oppdragelse og omsorg, som hun skal prioritere. Barna har det best med moren sin, ikke med en hvilken som helst annen person.

Maira mener dette handler mer om kultur enn system.

– Chile er en moderne sekulær stat der kirken er separert fra staten. I realiteten er den katolske kirken tydelig involvert i det meste i samfunnet. For eksempel i utdanningssystemet. Skoler som tilhører kirken har en spesiell status med sitt eget opplæringsprogram. Selv om det er diskusjoner om konservative verdier, er det vanskelig å bevege seg bort fra dem. Disse verdiene er der hele tiden.

Fortsatt preger fryktkultur

– Men er dette også merkbart utenfor høyresiden i politikk og samfunnsnivå?

– Ja, jeg så også dette i koalisjonsregjeringen. Ikke alle kristendemokrater har konservative verdier, men mange er enige med den katolske kirken. Dette har nok en sammenheng med diktaturtiden, som ga kirken en sterk posisjon. Under diktaturet forsvarte kardinaler menneskeret-

tigheter, reddet og beskyttet folk. Men da kvinner stilte krav til staten om abort, sa kirken nei.

– Hva opplever du at chilenske kvinner tenker om dette?

– Når vi arrangerer workshops og diskusjoner med kvinner om SRHR-tematikk, spør vi dem om de er mot abort. «Ja», svarer de. «Men hva hvis det er datteren din som er blitt voldtatt?» Da svarer de «nei». Jeg tror også dette har noe med diktaturet å gjøre, at chilenerne er preget av mentaliteten og fryktkulturen fra den tiden. «Jeg sier noe annet enn det jeg gjør.» «Du må være forsiktig med hva du sier.» Diktaturet har gjort noe med menneskenes syn på debatt og diskusjon. Heldigvis ser vi i saken om ny abortlov at dette er i ferd med å endres. Mer enn 70 prosent av befolkningen er for den nye loven. Dette er et resultat av arbeidet til sosiale, feministiske og kvinneorganisasjoner og LHBT-bevegelsen. Gjennom årtier har disse grupperingene jobbet for en kultur som anerkjenner menneskers frihet.

Maira mener at denne kulturendringen også skyldes reaksjoner på presters seksuelle overgrep mot uskyldige i alle sosiale lag i samfunnet, inkludert hos eliten. Hierarkiet i kirken tok ikke anklagene på alvor og holdt informasjonen hemmelig.

Ikke se, ikke høres

– Merker du noe endring innad i kirken?

– Det finnes prester som snakker mot hierarkiet og om seksuelle overgrep. Og det finnes katolske bevegelser i Chile som jobber for kvinners rettigheter, men sammenlignet med resten av Latin-Amerika er det veldig få. Du ser dem ikke, du hører dem ikke. Det er mennesker som ønsker en mer moderne kirke, men de er også få. Trenden er at de katolikkene som tar avstand fra overgrep og andre kritikkverdige forhold i kirken, slutter bare å gå dit.

Ifølge Maira skjer det flere positive ting for kvinners utvikling i Chile,

– Uten tvil ser vi signaler på at det chilenske samfunnet er i ferd med å moderniseres og at det er blitt mer åpent for mangfold og andre måter å leve på. Dette kommer fram i debatten om abortloven, den nylige godkjenningen av borgerlig ekteskap og i diskusjonene om likekjønnet ekteskap og homofile og lesbiske rett til å adoptere. Veien framover er fortsatt lang, men det går framover, sier hun. □

« I REALITETEN ER DEN KATOLSKE KIRKEN TYDELIG INVOLVERT I DET MESTE I SAMFUNNET. »

Kvinner på flukt er særlig utsatt for seksualisert vold, menneskehandel og skader og dødsfall knyttet til svangerskap. Foto: Flickr / Rune Bjåstad / Utenriksdepartementet

KVINNER PÅ FLUKT UTSETTES FOR **RETTIGHETS BRUDD**

I flyktningkriser er jenter og kvinner særlig utsatt, og helsetilbudet deres svekkes.

Kvinner og jenter utsettes for vold, overgrep, seksuell trakassering, menneskehandel, barneekteskap og risiko og skader i forbindelse med svangerskap. Det gjelder både de som er på flukt i nærområdene, de som bor i flyktningleire og de som kommer til Europa og Norge.

- Mer enn 100 millioner mennesker i dag har behov for humanitær hjelp (2015). En fjerdedel av dem (26 millioner) er jenter og kvinner i alderen 15 til 49 år.
- I akutte krisesituasjoner har kvinner liten eller ingen tilgang til helsetilbud og profesjonell behandling. Det gjør det vanskelig for kvinner å bruke prevensjonsmidler, og det er stor risiko for skader, utrygge aborter og dødsfall.
- Mellom juni og august i 2015 benyttet omtrent 700 flyktninger og migranter daglig samme rute gjennom Makedonia på vei nordover i Europa. En av fire av dem var kvinner, og 6 prosent av disse kvinnene var gravide. På grunn av manglende prevensjon og økt seksualisert vold øker antall gravide i Syria og nærområdene.
- I land med konflikt og som har opplevd konflikt er mødredødeligheten i snitt 2,5 ganger høyere enn ellers. 60 prosent av mødredødelighet skjer i krise og konfliktområder.
- Økt fattigdom som følge av krig fører til flere barne- og tvangsekteskap. Da krigen i Syria brøt ut, var mellom 13 og 17 prosent av jentene i landet gift før de fylte 18 år. Tilsvarende tall blant syriske flyktninger i Jordan er på 51 prosent. Lignende utvikling har man også sett i forbindelse med andre kriger. I Rwanda var for eksempel gjennomsnittsalderen for kvinner ved ekteskapsinngåelse før folkemordet mellom 20 og 25 år, mens den i flyktningleirene under og etter folkemordet var 15 år.
- Mange kvinner blir tvunget på flukt fordi landene de kommer fra ikke har beskyttet dem mot kjønnsbasert vold.

Kilder: UN Women, UNHCR og UNFPA.

I Mali blir 84 prosent av jenter og kvinner omskåret. Den voksende motstanden mot skikken mener at det ikke har noe med religion å gjøre.

TEKST OG FOTO:
GURI WIGGEN,
FRILANSJOURNALIST

TEKST OG FOTO:
MARIAM SANGARÉ,
FRILANSJOURNALIST

Verdens helseorganisasjon (WHO) antar at mellom 140-200 millioner jenter og kvinner i verden er blitt utsatt for kjønnslemlestelse, «Female Genital Mutilation» (FGM). Ifølge organisasjonen er over 90 millioner av disse jenter over ti fra afrikanske land.

I det vestafrikanske landet Mali er kjønnslemlestelse et stort problem, og hele 84 prosent jenter og kvinner i landet er blitt omskåret. Men tradisjonen utføres ikke over hele landet.

Stadig flere vil ha slutt på denne skikken som ofte begrunnes med islam, blant annet PNLE (Programme National de la Lutte contre l'Excision), som er det nasjonale programmet i kampen mot kjønnslemlestelse i landet. PNLE jobber i over 1000 landsbyer i landet for å få slutt på omskjæring.

Begrunnes religiøst

Yussuf Bagayoko er divisjonssjef i PNLE og har kontakt med grasrotorganisasjoner som programmet samarbeider med. Han mener den utbredte oppfatningen om at kjønnslemlestelse er forbundet med hellige skrifter, bygger på ren uvitenhet.

– Det står ikke noe sted i Koranen. Det har i teorien ingenting med religion å gjøre. Det er derimot en gammel kultur – eller burde man begynne å si ukultur? Mange tror omskjæring er et ønske fra profeten Mohammed, men vi forteller våre

motstandere at Muhammeds fire døtre aldri ble utsatt for dette, sier Bagayoko.

Organisasjonen ble grunnlagt av Josephine Keita i 2002 og opplever at arbeidet er en seiglivet kamp.

Bevisstgjøring i landsbyene

I Mali er ikke kjønnslemlestelse lenger et tabubelagt tema, det er nå åpenhet om at skikken er et alvorlige helseproblem. 91 prosent av kvinner i alderen 15-49 år blir omskåret. Og 69 prosent av jenter yngre enn 14 år. Planen til PNLE er å få politikerne i landet med i kampen om å forby kjønnslemlestelse.

– Dette er en kulturell praksis og et alvorlig problem i landet vårt. Det handler om helse, kvinners rettigheter og menneskerettigheter. Vi jobber i landsbyene for å få de administrative og religiøse lederne til å underskrive en forpliktende avtale om å forby skikken, forteller Bagayoko.

Siden desember i fjor er ledere i over 1000 landsbyer engasjert i kampen mot skikken, og i flere av landsbyene er imamene involvert. Målet er å få gjennom lovendringer på nasjonalt nivå.

– Det tar minst to år fra landsbyen forplikter seg til det blir slutt på praksisen. Likevel kan vi ikke være sikre på at skikken ikke fortsetter. Det er en seiglivet kamp, og vi kan ikke forvente en total avskaffelse. Men når lokale ledere går i bresjen

mot praksisen, følges det opp med lokale lover, sier Bagayoko.

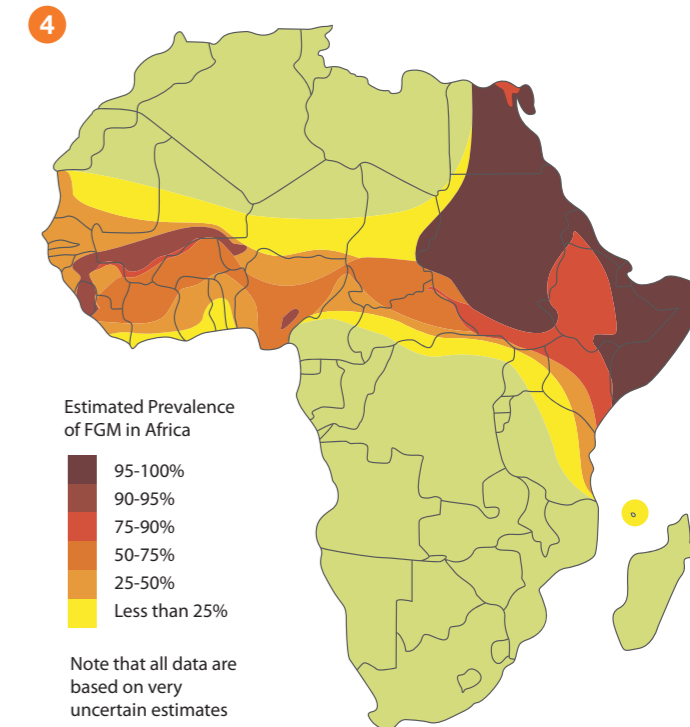
Ifølge han ble det første forslaget om en nasjonal lovendring for å forby kjønnslemlestelse stilt i 2014.

– Maliske menn har ikke én oppfatning om kjønnslemlestelse. Noen er fortsatt for praksisen, men mange er imot. Dette henger nok sammen med at mange i landsbyer ikke har gått på skole eller fått utdanning, forklarer Bagayoko.

Matroner har nøkkelrolle

Kulturen med omskjæring er på mange måter laget av og for menn. Samtidig opprettholdes tradisjonen også av kvinner. Tradisjonelt er det kvinner med en viss posisjon i landsbyen som utfører praksisen, som anses som en tiltrodd og pålagt oppgave. Og det oppleves som et kulturelt press for jenter og kvinner om å bli omskåret. For PNLE er det derfor svært viktig å få med seg kvinnene som utfører praksisen i snuoperasjonen, slik at kvinners rettigheter blir viktigere enn gamle skikker.

– I Timbuktu og nordområdene praktiseres ikke lenger skikken, verken blant gruppene tuareger, arabere eller sorayene. Dette henger nok sammen med at det i stor grad er kvinner som styrer samfunnene i det krigsherjede nord og mange menn har flyktet derfra. Men omskjæring er derimot utbredt hos for eksempel bambara-folket lengst sør og blant

FAKTA OM KJØNNSLEMLESTELSE

- Kjønnslemlestelse karakteriseres som et fundamentalt brudd på menneske rettighetene og er et stort helseproblem. Skikken startet i Faraoenes Egypt.
- Kjønnslemlestelse er forbudt i de fleste land i verden. I Norge ble det forbudt i 1996. I dag er skikken fortsatt tillatt i 29 land og hovedsakelig i Afrika. I Somalia blir 98 % av jentene kjønnslemlestet, og i Gambia omkring 80 %.
- I Mali, som er ett av Norges fokusland, er 84 % jenter og kvinner utsatt for kjønnslemlestelse. PNLE (Nasjonalt program for kamp mot omskjæring) rapporterte i desember 2015 at 1087 landsbyer har forpliktet seg til å slutte med praksisen.

Kilder: WHO, PNLE, Wikipedia og Afrol News. Kvinneledelede hushold i Anuradhapura og Ampar, i singalesiske og tamilske samfunn.

1

I Mali er kjønnslemlestelse

et stort problem. 84 prosent jenter og kvinner i landet er blitt omskåret. Men tradisjonen utføres ikke over hele landet.

2

Divisjonssjef Yussuf Bagayoko

i PNLE mener at oppfatningen om at kjønnslemlestelse er forbundet med hellige skrifter, bygger på ren uvitenhet.

3

– Kvinnen har ingen

mulighet til å si nei til å bli omskåret, hvis familien virkelig vil at hun skal gjennomgå dette, sier forfatter Fatoumata Keita fra Mali.

4

Den omtrentlige

utbredelsen av kvinnelig kjønnslemlestelse (FGM) i Afrika. Jo mørkere farge, jo større andel av den kvinnelige delen av befolkningen er lemlestet. Illustrasjon: Afrol News

«Muhammeds fire døtre ble aldri utsatt for dette»

fulani og dogón-folket, forteller Bagayoko.

Forsøk på kontroll

Sosiolog og forfatter Fatoumata Keita fra Mali skriver om tematikken i romanen sin «Sous Fer» («Støpt i jern»). Hun er en av få samfunnsdebattanter som tar opp omskjæring i Mali i dag, og hennes forfatterskap har bidratt til åpenhet og interesse for problematikken. Keita mener at tradisjonen fortsatt betyr mye for kvinnene i landet.

– Kvinnen har ingen mulighet til å si nei til å bli omskåret, hvis familien virkelig vil at hun skal gjennomgå dette. Dessuten skjer dette ofte når kvinnen er i ung alder. Når det gjelder ektemannen kommer det litt an på om han har utdanning og tilgang til internett. I Afrika kan man si at barnet ikke har mulighet til å uttrykke seg eller å bli hørt, men det er en

mye mer kompleks problemstilling. I andre land snakker man mye mer, mens i Mali er tradisjon viktigere. Omskjæring er fordomsfullt og mot kvinners rettigheter. Det er kulturen som må endres, sier Keita.

Ifølge forfatteren hender det at kvinner blir reddet for å ha sex på grunn av smertene de kjenner etter å ha blitt omskåret.

– Men en partner som lytter, kan forminske smertene til et visst nivå. En god partner gjør i det hele tatt forskjellen, og det er viktig å snakke sammen. Menn er også ofre for denne kulturen. Det er ikke mannens skyld, selv om det finnes menn som er brutale som ikke tar hensyn til smertene kvinnene føler. Med god informasjon og utdanning kan dette endres på sikt, sier Fatoumata Keita. □

LILLYS DAGBOK

TEKST: LILLY

I 2014 ble dere kjent med en fiktiv jente som heter Lilly. Hun skriver dagbok. Gjennom dagboknotatene sine gir hun oss et innblikk i hvordan det er å være jente i vår verden. Vår Lilly er funnet opp, men vi vet at det er mange som ligner på henne der ute, og vi håper at verdens Lilly-er spiller hovedrollene i fortellingene om vår fremtidige verden. De første dagbøkene til Lilly var i Kvinner Sammen nr. 3-4/2014.

Kjære dagbok!

I dag har jeg lyst til å fortelle en historie om en jente i landsbyen min.

I vår landsby, som ligger veldig langt fra hovedstaden, har det vært tradisjon for å gifte bort mange jenter i altfor tidlig alder. Mange ganger er det sånn at hvis en eldre gutt liker en jente, så kidnapper han henne og voldtar henne før han ber om å få gifte seg med henne.

Selv om verken hun eller familien egentlig vil dette, så må de allikevel si ja, fordi hun har blitt voldtatt og ikke er jomfru lenger. I tillegg kan hun være gravid. Myndighetene har fordømt denne praksisen, men det skjer fortsatt.

Det å være gravid er veldig skummelt i så tidlig alder, da mange jenter her blir giftet bort. På grunn av en stor sultkatastrofe for noen år siden, er veldig mange små og spinkelt bygg. Og når kroppen ikke er ferdig utviklet, selv om du har fått menstruasjon, så sier det seg selv at et svangerskap kan være farlig.

Gefati, er en av jentene som ble utsatt for voldtekt og så ble tvunget til å gifte seg med overgriperen. Det viste seg at hun allerede var gravid. Vi i landsbyen var veldig bekymret for hvordan det skulle gå med den lille kroppen hennes.

Og det var all grunn til bekymring. Når tiden for fødselen kom, fikk hun veer, men barnet kom ikke ut fordi fødselskanalene var for trange. Etter tre døgn med veer ble barnet liggende å stange helt til det døde i magen hennes. Fødselshjelperne lyktes tilslutt med å få dratt barnet ut av henne. Heldigvis overlevde Gefati, men hun var helt ødelagt og hadde fått det som heter fistel. For henne betydde det at det var blitt en åpning mellom urinblæren og vaginaen. I tillegg var det en rift bak som gjorde at det rant urin og avføring hele tiden. Dere kan selv tenke dere hvordan dette føltes for henne og hvordan det luktet. Ektemannen ville ikke lenger ha noe med henne å gjøre, men familien hennes prøvde så godt det lot seg gjøre å ta vare på henne. Men de orket heller ikke lukten, og hun måtte bo alene i en liten hytte utenfor landsbyen.

Men så skjedde et under for Gefati. En i familien hennes hadde hørt at det var et lite hospital som utførte operasjoner som gjorde at kvinner som henne kunne bli helt bra igjen. De fikk båret henne med seg dit og hun ble undersøkt av en lege. Heldigvis kunne hun opereres og bli bra igjen. Hun kom tilbake til landsbyen og det var nok ikke like enkelt etter å ha vært utstøtt. Men det gikk seg til, og med hjelp fra kvinnegruppa i landsbyen og familien hennes er Gefati i dag i full gang igjen. Hun fortalte at den kvinnelige legen som opererte henne kalte alle jentene hun behandlet for verdens vakreste kvinner. Akkurat det synes jeg var så fint sagt etter alt det de hadde vært gjennom.

Grunnen til at jeg forteller denne historien er fordi jeg har blitt mer og mer opptatt av at vi jenter og kvinner må få retten til å bestemme over vår egen kropp, når vi vil ha barn og når vi vil gifte oss.

Tenk på alle kvinnene som ikke har fått samme hjelp som Gefati og som er gjemt bort og utstøtt. Jeg tenker veldig mye på disse og om det er noe vi kan gjøre for dem og for å hjelpe dem. Heldigvis er det nå flere kvinneorganisasjoner og helsearbeidere som har engasjert seg i dette arbeidet og som reiser rundt fra landsby til landsby og sørger for hjelp til dem.

Og tenk på alle de som gjennomfører utrygge aborter fordi de har blitt gravide når de selv ikke ønsker det? Og tenk på de som risikerer å måtte gifte seg med en mye eldre mann. Får ikke dette ut av hodet mitt, og fra nå skal jeg skikkelig engasjere meg for verdens vakreste kvinner.

Lilly

CLEO KAMBUGU:

«I WON'T
APOLOGISE
FOR BEING
ME!»

According to Cleo Kambugu there is a loose dichotomy between sexual orientation and gender identity in Uganda. Many things are not discussed and are relegated to the realm of controversy as an excuse and justification. Meanwhile many people continue to suffer and die in silence, she says. Photo: Flickr / fabledact

I will tell the story of my life! I was born in a small Kampala suburb called Bakuli, Uganda, in a polygamous family of twelve children.

TEXT: **CLEO KAMBUGU**,
EXCERPT FROM BOMBASTIC
MAGAZINE IN UGANDA

I was a very girly kid growing up. I remember my mother being called to my kindergarten because I refused to play with toy cars like other boys and was scrambling for dolls. One evening she bought me a Barbie doll with golden long hair and pink dresses. Very soon I would start to emulate my choice of clothes with my dolls' clothes. Oddly enough, I do not remember anyone questioning my choice of clothes, and my very feminine demeanor. Every so often, I was complimented about my legs and beauty and compared with my sister. I also remember that they used to call me girls' names. It wasn't out of ridicule; they really likened me to a girl.

In Primary school, I was called a boy girl and I had a weird relationship with my friends who were boys. They were not sexual but they were always oddly protective of me, and I loved it. Most of my friends were girls, I found them easier to relate or talk to. When we played mommy and daddy I was always mommy, and looking back I do not remember it coming up even once or even being questioned about having to

always take up the female role.

Time to choose

But then we grew up and it became distinct what roles and games girls and boys were supposed to play. Things became sexual and tense, and our worlds were divided. I guess it is at this moment that I remember my world crushing and I felt lost. The world asked me to choose. It wasn't much of an option really, as it asked me to conform more to boyhood, a gender I didn't really relate with.

In high school, I still kept female friends for company. It was hard to go to the loos as the boys would either not let me in or struggle to undress me to check if I was male or female. High school was hard, the boys were mean, but it was only verbal. I was also a class prefect and would always be required to take books to the teachers' staff room for marking. I can never forget the look on teachers' faces whenever I walked in. Teachers would always make comments, some in awe, some in amazements and others just questioning and not understanding.

I vividly remember one time when I went to the staff room in my

sportswear. I was literally asked to stand in the middle of the room and slowly turn around for them to look at me and try to figure out if I was male or female. They all concluded that I was female, apart from my math teacher who tried to convince them that I was male because she had my student registration details.

Harden into manhood

My father had a hostel, and while all my brothers had moved into the male lodging I had stayed in the girls'. When I was asked to move to the boy's lodging my problems started. I guess they thought it would harden me into manhood; that I would learn more about being a boy if they weaned me off the company of girls.

What they did not know, is the abuse I suffered in that boys' lodging-those for four painful years. It was hard enough that I had to endure verbal homophobic abuse at school, but at least I could go home to my sweet haven. Now I had to live with them. The whole hostel, reeked of a mélange of putrid, pungent horrifying smells. But that was the least of my worries.

There were three types of boys who abused me. There was the type that was completely repulsed by my sight. There were the passive aggressive ones, who wouldn't say anything but would make sure not to talk or sit or touch what I touched; to them I was a very odd thing and they did not know how to relate with me. But those two types I could stand up to. It was the third kind I cringed from. The ones that ridiculed me in public and made comments, yet they would come into my bed at night and sexually abuse me. No one would believe me if I told anyone, because they always uttered the most offensive homophobic slurs at. They were also sought after by a legion of girls.

They knew I would not tell, if I did I would be blamed for bringing harm to myself because of my girliness, and I would instead be blamed for luring them.

So I endured the pain and did not tell a soul.

In the oddest of ways, it affirmed my femininity and my allure to the male kind. Through all my experiences, I grew layer upon layer, like an onion, of resilience, confidence and self esteem. And when I finally

put my foot down to the world, and said it was over, it really was.

Missing template

You're never given a template, as a trans person, that explains how to define yourself, what your gender is or what a relationship and sex might look like. It wasn't until I was 23 and stumbled into a queer bar in Kampala that I began to find a community of people who were like me. It was so liberating.

One does not choose to be trans, it is not a life choice. There is no moment that one can tick and say this is when I realized I am a boy. I'm just me, a complexity of the many different ingredients that define me, none more important than the other. I tell people that labels do not define my fate; my fate lies in my palms. I am not any less labeled than the next cisgender person and loathe being treated as a crippled charity case. I won't apologize for being me!

People continue to suffer

In Uganda, there is a lose dichotomy between sexual orientation and gender identity. Many things are not

discussed and are relegated to the realm of controversy as an excuse and justification. Meanwhile many people continue to suffer and die in silence. Technocrats and politicians we trust are scared to ask some questions because they will be judged and called perverts and incompetent. A lot of information is relegated into common sense when it actually isn't. Then people don't have the information and don't ask for it. They don't want to be called incompetent, ignorant or perverts for asking such simple things.

As such, our country or system is managed by ignorant people who are too scared to ask. They would rather legislate based on ignorance than taking the risk of being seen as ridiculous. ■

« I TELL PEOPLE THAT LABELS DO NOT DEFINE MY FATE; MY FATE LIES IN MY PALMS. I AM NOT ANY LESS LABELED THAN THE NEXT CISGENDER PERSON AND LOATHE BEING TREATED AS A CRIPPLED CHARITY CASE. »

LHBT i Uganda

TEKST: **TOR KJETIL EDLAND**,
FRI (TIDLIGERE LLH)

1950: Ny straffelov vedtas av koloni-myndighetene. Et forbud mot «Carnal Knowledge of any Person Against the Laws of Nature» viderefører forbudet mot seksuelle handlinger mellom menn.

2000: Sex mellom kvinner blir også kriminalisert. Strafferammen er opp til 7 års fengsel.

2009: Parlamentsmedlem David Bahati fremmer en anti-homolov som inkluderer dødsstraff for homoseksualitet i en del tilfeller. Forslaget møter stor internasjonal motstand.

2011: David Kato, en av SMUGs ledere, blir i januar drept av innbruddstyver i sitt hjem. I November blir SMUG tildelt RAFTO prisen. SMUGs leder Frank Mugisha reiser til Bergen for å motta prisen.

2013: Anti-homoloven blir vedtatt i parlamentet like før jul. Dødsstraff er blitt endret til livsvarig fengsel i den vedtatte loven.

2015: Uganda blir det andre landet i verden som innfører en grunnlovs-bestemmelse som forbyr likekjønnede ekteskap. Kasha Jaqueline, en av landets mest kjente LHBT-aktivister og redaktør for Bombastic Magazine, portretteres på forsiden av Time Magazine.

1894-1962: Uganda er britisk koloni, og britiske antisodomi-lover forbyr sex mellom menn.

1964: Uganda blir uavhengig stat. Straffeloven forblir uendret.

2004: Organisasjonen SMUG (Sexual Minorities Uganda) blir stiftet som en paraply for LHBT-grupper i landet.

2010: Tabloidavisen Rolling Stone har forsiden «100 Pictures of Top Homos Leak (Hang Them)» som setter mange LHBT-aktivisters sikkerhet i fare. Fire medlemmer av SMUG vinner en rettsak mot avisen senere samme år.

2012: Rebecca Kadaga, speaker i parlamentetlover å gi uganderne anti-homoloven i julegave.

2014: Norge er blant landene som protesterer sterkt mot loven. Deler av Norges bistand til Uganda fryses. I februar har tabloidavisen Red Pepper oppslaget «Exposed! Uganda's 200 Top Homos Named» En rekke LHBT-personer forlater landet for å søke asyl i andre land. I august forkaster høyesterett i loven med begrunnelse at ikke nok parlamentsmedlemmer var til stede under avstemningen. Rundt nyttår deles Bombastic Magazine med LHBT personers egne historier ut til 30 000 husstander.

For more than two decades, conservative religious lobbies have systematically promoted social conservative values at the United Nations. Photo: Flickr / UN Women

The family battle at UN

Conservative religious lobbyists at the United Nations have kept ownership of the concept of the family too long. It's time for the progressives to take it back.

TEXT: INGRID VIK,
HEAD OF ANALYSIS AND
RESEARCH, FOKUS

For more than two decades, conservative religious lobbies have systematically promoted social conservative values at the United Nations (UN).

It began in 1994 at the Cairo Conference on population and development. Here the Vatican was able to secure support from states in Africa, Latin-America and the Arab world thus displaying sharp ideological differences between actors and states on issues such as sexual and reproductive health and rights (SRHR).

Since then, conservative religious lobbyists have not only been able to set the agenda on how certain discussions on gender and are framed, they have taken ownership on the very concept of the family by emphasizing values anchored in traditions and religious «universal» morality.

With the exception of the Vatican which is a key, anti-SRHR voice through its role as a permanent observer state in the UN's General Assembly, the most influential opposition to women's human rights and gender matters over the past decade have been American Christian conservative lobbyists. The US conservatives comprise mainly evangelical, catholic and mormon NGOs. They work individually, but form also loose and flexible pro-family networks which cooperate for pragmatic reasons on matters where they identify common concerns.

Stir in the concerns

Only to a limited extent do these networks include Muslim NGOs, yet one example is the Doha International Family Institute. The institute was established by the Qatar royal family and located in Doha, Qatar and with consultative status at the UN.¹

« THEY NEED TO NEED TO DEVELOP A CLEAR AND POSITIVE VISION OF THE FAMILY, AND SHOW THAT PROGRESSIVE POLICIES ARE PRECONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF MORE PROSPEROUS AND HEALTHY SOCIETIES IN COUNTRIES ACROSS THE WORLD. »

Until the late 1990s, progressive views and feminists NGOs dominated the sexual and reproductive health and rights (SRHR) agenda at the UN. Hence when the American Christian conservatives entered the UN-scene around 2000, they made quite a stir in the traditionally consensus-based NGO caucus. American Christian NGOs forcefully opposed SRHR policies by blocking progress at international conferences and UN meetings. By watching their progressive opponents, they learned lobbying and negotiation strategies, and they rapidly developed guidelines that helped likeminded newcomers to navigate the UN system².

From outsiders to insiders

With political and financial support from the Bush administration (2000-2008), Christian conservatives at the UN moved from being protesting outsiders to influential political insiders developing their own political initiatives. For instance, pro-family organisations have organised events in connection to UN conferences to promote neo-traditional family policies as a means to reach internationally agreed development goals.

An illustrative example is the publication «The Family and the MDGs; Using Family Capital to Achieve the

Family values have moved into the scene of high level politics, representing a key political identifier between progressives and conservatives on national and international political arenas.
Photo: Flickr / Christina Beckerman

8th Millennium Development Goals (2011)», published under the auspices of the Doha International Family Institute with articles from a wide range of pro-family activists and scholars with background from countries like India, Kenya, Qatar and the USA.³

The holy family

On the part of the Christian Conservative NGOs are backstopped by conservative Christian ideological knowledge institutions ranging from think tanks to universities. These 'knowledge producers' function is to provide secular and religious arguments and thus legitimize the NGOs' religio-political strategies. A key matter to Christian conservative NGOs is the preservation and protection of the Christian or traditional family, which is defined as a god-given natural unit that is part of a divine creation. Their long term goal is to build a permanent block of conservative member states on traditional family values and against SRHR-policies.

The typical pro-family argumentation goes as follows: Feminists and liberals have promoted policies that undermine men's traditional roles in the family; policies that have turned women against men and systematically undermined the importance of fatherhood. The costs of these policies for children and society at large are severe: anomic societies with disintegrated families, increased antisocial behaviour and growing crime rates.

Moreover, conservative religious actors see the social order and the future of civilization itself as being at stake; one obvious threat being the «demographic winter» – in other words a rapidly aging population in countries primarily in the West because of women's liberation and modern family patterns. The social conservative response

to counter such 'destructive' developments, is to push policies to strengthen traditional family values by supporting heterosexual marriages as the only recommended constellation for parenthood, and reintroduce strict moral codes anchored in Christian conservative values and traditional gender roles. Here men and women fill different, yet complementary roles and share equal dignity rather than equal rights.

In international and national debates, conservative states and activists continues to question the legitimacy of human rights by framing the debate as a West versus the rest – discourse or as a clash between secular versus religious values. Here the growing human rights agenda is portrayed as one that is dictated from a progressive secular wing in West, and one that not only promotes militant secularism and liberal values, but one that actively undermines religious or traditional values.

Taking the family back

Family values matters have in other words moved into the scene of high level politics, representing a key political identifier between progressives and conservatives on national and international political arenas. Over the past years, the conservative have had the upper hand much due to their effective strategies and rhetoric, brought forward by committed activist.

For the progressives to take the family back would thus require strong efforts in the years to come. They need to develop a clear and positive vision of the family, and show that progressive policies are preconditions for the development of more prosperous and healthy societies in countries across the world. Moreover, progressives need to strengthen their arguments on how 'traditional family policies' harm the lives of women and children and thus the prosperity and well being for the society as a whole.

Such efforts are in the making among progressive groups and states across the world and across religious and cultural divides. Still new partnerships needs to be built, creative and effective strategies needs to be developed, and research based knowledge and policies must continue to be distributed to guide and convince policy makers to make sound and just decisions on matters with deep and immediate implication on people's lives. □

¹ Vik, Stesvold, Moe: «Lobbying for Faith and Family. A study of Religious NGOs at the United Nations». Norad 2013.

² Butler, Jenifer S. (2008). «Born Again. Christian Right Globalized». Pluto Press, USA.

³ Susan Roylance, ed., *The Family and the MDGs: Using Family Capital to Achieve the Millennium Development Goals* (Doha: Family First Foundation ; United Families International ; Howard Center for Family, Religion and Society ; Doha International Institute for Family Studies and Development, 2012), <http://www.difi.org.qa/about/the-family-and-the-mdgs>.

Backtalk: Engagement is the key!

There are many challenges you face when you work with Comprehensive Sexuality Education. One of these challenges being religious beliefs and negative attitudes towards Sexuality Education based on these beliefs.

In some communities it is seen as a taboo to discuss sexuality and also Sexual Reproductive Health (SRH) in general. Often people will use religion as a barrier for discussing SRH and Comprehensive Sexuality education. Some people are also seeing it as promoting promiscuity.

Chama Cha Uzazi na Malezi Bora Tanzania (UMATI) has adopted and implemented various interventions including community engagement and participation, and members of the community have been involved in the design and implementation of various programs. UMATI has also worked very closely with religious leaders and influential people within the communities to ensure that their concerns with beliefs and myths are addressed. What we have found, is that ownership and engagement is the key. People have often a very big fear of the unknown. If they are involved and included and feel part of the process, they take ownership and become a part of the intervention.

Sometimes it is not necessarily religious beliefs rather than personal values and attitudes, which are confused with religious beliefs. To address this, we have been work-

ing very closely with existing structure at the community level to raise their awareness and use them as the champions in getting the message across. This has worked very well and has yield some very positive results.

One very good example was in a community in Western Tanzania that had a high prevalence of early marriages, where we had trained peer educators on Comprehensive Sexuality Education. The educators were able to counsel a young girl of nine years old who had been married. Through peer education they were able to convince her and her family that she should go back to school. Despite traditional and religious beliefs that are enshrined within that particular community. □

TEXT: LULU NG'WANAKILALA, EXECUTIVE DIRECTOR OF CHAMA CHA UZAZI NA MALEZI BORA TANZANIA (UMATI), INTERNATIONAL PLANNED PARENTHOOD FEDERATION (PPF) TANZANIA

« IF THEY ARE INVOLVED AND INCLUDED AND FEEL PART OF THE PROCESS, THEY TAKE OWNERSHIP AND BECOME A PART OF THE INTERVENTION. »

What we have found, is that ownership and engagement is the key to Sexuality Education, according to Lulu Ng'wanakilala. The photo is from Jalalabad in Afghanistan.
Photo: Sissel Thorsdalen

B

PostAbonnement

RETURADRESSE: FOKUS
STORGT. 11, 0155 OSLO

Dette er FOKUS

- FOKUS - Forum for Kvinner og Utviklings-spørsmål - er et kompetanse- og ressurscenter for internasjonale kvinnespørsmål med vekt på informasjonsformidling og kvinneverrettet utviklings samarbeid.
- FOKUS' overordnede mål er å bidra til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt.
- FOKUS prioriterer følgende temaområder: Kvinner og klima, kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, vold mot kvinner, kvinner, fred og sikkerhet, kvinners politiske deltakelse og rettigheter og kvinners økonomiske deltakelse og rettigheter.
- FOKUS består av 64 organisasjoner. Det omfatter ulike typer kvinneorganisasjoner, diasporaorganisasjoner og kvinneutvalg i politiske partier, fagforbund og solidaritets- og bistandsorganisasjoner.
- FOKUS er nasjonalkomiteé for FNs kvinneorganisasjon UN Women.
- FOKUS ble formelt etablert i 1995 av 41 kvinneorganisasjoner i Norge, men opprinnelsen går tilbake til 1989 da kvinneorganisasjonene innledet et samarbeid rundt TV-aksjonen «Kvinner i den 3. verden». Med midler fra TV-aksjonen ble det opprettet et sekretariat som formidlet støtte til kvinneorganisasjoner i Norge som drev prosjektvirksomhet i samarbeid med søsterorganisasjoner i Sør.
- I 2005 fikk FOKUS igjen tildelt TV-aksjonen («Drømme-fanger»), denne gangen med tema vold mot kvinner
- FOKUS' arbeid har basis i kvinneorganisasjoner i Norge sin kunnskap, arbeidsmetoder og mål. Dette grunnlaget brukes til å bygge partnerskap med søsterorganisasjoner internasjonalt og i land i Sør for å realisere kvinners rettigheter og bedre kvinners levekår. Dette er vårt bidrag til utvikling.
- Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit er beskytter for FOKUS.

Foto: Mette Moberg

Magasinet
iFokus laster
du ned som gratis
app for iPad på
www.fokuskvinner.no

Få gratis papirabonnement
ved å sende navn og adresse til
fokus@fokuskvinner.no